

WSTĘP

W ostatnich dekadach nastąpiła daleko idąca reinterpretacja sposobów prowadzenia polityki rozwoju regionalnego. U podstaw tej transformacji leży m.in. krytyka dotychczasowych metod stymulowania rozwoju, wskazująca na nieefektywność i nieskuteczność interwencji publicznych, tak w wymiarze budowania spójności, jak i konkurencyjności europejskiej wspólnoty. W odpowiedzi na te problemy zaproponowano nowe metody i narzędzia stymulowania rozwoju, których ucieleśnieniem jest paradygmat terytorialnej polityki rozwoju (ang. *place based policy*).

W 2009 r. wszedł w życie Traktat Lizboński, w którym obok spójności gospodarczej i społecznej została wymieniona także spójność terytorialna. Oznaczało to modyfikację filozofii europejskiej polityki spójności, do której został wprowadzony także wymiar terytorialny. Dlatego w ramach interwencji strukturalnej Unii Europejskiej pojawiły się nowe instrumenty zorientowane na spójność terytorialną, takie jak: Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, Ocena Oddziaływania Terytorialnego itd. Proponowane wskaźniki spójności terytorialnej uwzględniają m.in. kwestie: gospodarki obiegu zamkniętego (*circular economy*), zrównoważonego rozwoju, a także ładu przestrzennego. Powszechnie uważa się, że wykorzystanie kapitałów terytorialnych jest istotną podstawą dynamizowania rozwoju społeczno-gospodarczego w układzie krajowym i lokalnym, ale przede wszystkim regionalnym. W Polsce ten zasób rozwojowy jest szczególnie istotny, ze względu na zróżnicowania międzyregionalne i wewnątrzregionalne, co wymaga zindywidualizowanego kształtowania trajektorii rozwojowych poszczególnych obszarów.

W ramach nowego podejścia do kształtowania polityki rozwoju regionalnego podkreślana jest konieczność reorientacji celów i tworzenie nowych narzędzi do interwencji publicznych. Postulowana jest konieczność zróżnicowania polityki rozwoju i odejście od uniwersalnego modelu polityki na rzecz polityki zróżnicowanej terytorialnie, w zależności od specyficznych zasobów, problemów i mechanizmów rozwoju. Akcentowane jest znaczenie kapitałów terytorialnych, endogeniczności i różnorodności zasobów oraz kapitału relacyjnego zwiększającego usieciwienie gospodarki. Ekspozowana jest

konieczność integracji działań podmiotów sektora publicznego oraz zwiększenie dialogu i zaangażowaniu społecznego w działaniach na rzecz rozwoju regionalnego.

W kontekście tych przemian proponujemy czytelnikom cykl opracowań zogniskowanych wokół interpretacji podstawowych pojęć i problemów wdrażania terytorialnego wymiaru polityki regionalnej. Całość Biuletynu składa się z dwóch zasadniczych części. Pierwsza z nich zatytułowana *Terytorialny wymiar interwencji publicznej – aspekty teoretyczne* składa się z sześciu opracowań i koncentruje swoją uwagę na rozważaniach dotyczących terytorialnych zasobów, mechanizmów i uwarunkowań kształtowania polityki rozwoju. Uwaga zwrócona została na takie zagadnienia, jak: spójność terytorialna, kapitał terytorialny, obszary strategicznej interwencji czy problemy monitorowania polityk publicznych na poziomie regionalnym.

Druga część Biuletynu dotyczy problemów wdrażania terytorialnego wymiaru polityki regionalnej w polskich regionach. Składa się z sześciu prac zogniskowanych wokół takich zagadnień, jak: ocena skuteczności wdrażania polityki regionalnej w wymiarze terytorialnym, integracja działań podejmowanych w różnych układach instytucjonalnych czy wzmacnianie partnerstwa na rzecz budowania rozwoju społeczno-gospodarczego. Opracowania w tej części tomu dotyczą terytorialnych problemów i wyzwań obserwowanych w polskich regionach.

*Aleksandra Nowakowska
Jacek Szlachta*